

NIGEL JONES, URS BRUNNER IN JULIA SCHRAMMEL

Salon Kitty

Seksualna zgodovina tretjega rajha

Prevod: Maja Prevolnik

Predgovor avtorjev

Legendo o Salonu Kitty dobro poznajo zgodovinarji, filmski ustvarjalci, obiskovalci kinematografov in sploh vsi, ki gojijo nekaj zanimanja za nacistično Nemčijo. Toda doslej je bilo malo preverljivih dejstev, kopicili pa so se miti, govornice ter legende. V osnovi gre zgodba nekako takole: Salon Kitty je bil znan in ekskluziven berlinski bordel za prvovrstne VIP-stranke tako v weimarski republiki kot tudi po Hitlerjevem vzponu na oblast. Malo pred izbruhom druge svetovne vojne so ga nacistične tajne službe spremenile v napredno »prisluškovalno središče«, kjer so vohunili za VIP-obiskovalci, tako tujimi kot domačimi, s prepletom dovršenih skritih mikrofonskih »stenic« in posebej usposobljenih »amaterk« – vohunskih prostitutk, ki so med rjuhami iz svojih strank izvabliale indiscretne informacije.

Zgodovinar Hans-Peter Bleuel je salon opisal kot »najpomembnejši kraj, kjer se je prodajala ljubezen, v tretjem rajhu«, novinar revije *Der Spiegel* Fritz Rumler kot »bordel visokega razreda« in režiser dokumentarnega filma Rosa von Praunheim preprosto kot »kraj za srečanje vohunov«, resnica o zgodovini in delovanju javne hiše pa je dražee izmuzljiva.

Po navedbah »Petra Nordna« (to je psevdonim novinarja Josepha Fritza), avtorja *Salona Kitty* (1973), prej edine knjige o tej zgodbi, ki je bila podlaga za razvpiti film o nacističnem spolnem izkoriščanju *Salon Kitty* (1976), je bordel nacistična tajna služba pod vodstvom Reinharda Heydricha izkoriščala za vohunjenje za svojimi prijatelji in sovražniki, potem ko so lastnico ter vodjo bordela Kitty Schmidt surovo prisilili k sodelovanju pri projektu. Bordel je že deloval, ko so se zanj

začeli zanimati nacisti, njegova lastnica pa ni bila navadna »madame«, temveč inteligentna in izkušena gospa, ki se je vrтела v visokih krogih v središču medvojne berlinske družbe. Če verjamemo Nordnovi pripovedi, je bila Kitty v to tajno sodelovanje prisiljena po tistem, ko so z njo surovo ravnali v celici zloglasnega sedeža nacistične tajne policije in varnostnega aparata v berlinski ulici Prinz-Albrecht-Straße ter ji grozili, da jo bodo poslali v koncentracijsko taborišče, če ne bo sodelovala.

Idejni oče načrta za preureditev javne hiše v prisluškovalno in nadzorno središče je bil sam Reinhard Heydrich. Okruten, neusmiljen in skrajno nemoralen Heydrich je osnoval in vodil *Reichssicherheitshauptamt* (Vrhovni urad službe državne varnosti) ali RSHA, krovno organizacijo, pod katero je združeval vse konkurenčne varnostne in tajne policijske agencije v eno pošastno žrelo represije ter terorja. Heydrichov načrt za Salon Kitty je bil preprost. Nameraval je nastaviti posebej usposobljene prostitutke, da bi v slogu Mate Hari zapeljale tako pomembne tuje diplomate in obiskovalce kot tudi najvišje nacistične vodje ter uradnike. Spolne delavke bi iz strank med pogovori izvlekle informacije, ki bi jih, ne da bi one vedele za to, ujele tudi skrite najsodobnejše prisluškovalne naprave, jih posnele na voščene plošče ali na novo izumljene magnetne trakove ter jih nenehno spremljale ekipe esesovskih tehnikov v kleti bordela.

Urs Brunner je prvič naletel na to osupljivo zgodbo v letih 2011 in 2012, ko je z njegovim filmskim produkcijskim podjetjem »Angel & Bear Productions« stopil v stik filmski producent Mark Boot, ki je razmišljal o snemanju novega filma o tej zgodbi. Iskal je poslovnega partnerja za razvoj in produkcijo filma, njegova predstavitev pa je bila prepričljiva. Markov portfelj je zajemal licenčne pravice za filme italijanskega režiserja Tinta Brassi, vključno s filmom *Salon Kitty* iz leta 1976,

ki ga je nemški časopis *Frankfurter Allgemeine Zeitung* označil za »najbolj prefinjenega od vseh zanikrnih filmov o nacistih«.

K raziskovanju te zgodbe nas je spodbudilo dejstvo, da so tedaj filmski in televizijski producenti ponovno izkazovali zanimanje za Berlin v medvojnih letih. Čeprav vedno zanimivo je mesto *Kabareta* in weimarske dekadence tik pred Hitlerjevimi prevzemom oblasti takrat prikazovalo bolj niansirano filmsko podobo nacistov kot prej. Nacionalsocialistov niso več upodabljali zgolj kot surove, enodimenzionalne barabe v akcijskih filmih ali kot spolne izprijenice v filmih o spolnem izkoriščanju, temveč so bili protagonisti v resnih filmih z oskarjevskimi ambicijami, kot je *Propad* (2005), in na nemški televiziji. Visokokakovostne televizijske serije o nacistih in njihovem razvoju v weimarski republiki, kot sta *Naše matere, naši očetje* (2013) in *Babilon Berlin* (2017), so prodali po vsem svetu. Drugi uspešni primeri tega žanra so bili angloameriške produkcije, kot sta film *Valkira* (2008), v katerem nastopajo Tom Cruise kot grof Claus von Stauffenberg, ki skuša izpeljati atentat na Hitlerja, in ugledna britanska igralska zasedba, ali film *Neslavne barabe* režiserja Quentina Tarantina (2009).

Prvo in najnujnejše vprašanje, s katerim smo se soočili, ko smo vzeli zgodbo Salona Kitty pod drobnogled, je bilo, v kolikšni meri so bili zgodovinski dokumenti v javni domeni in kaj je temeljilo na sekundarnih virih ali literaturi. Ko smo začeli iskati zgodovinsko dokumentirano zgodbo, smo prišli do presenetljivega in streznitvenega odkritja: o dogajanju v Salonu Kitty in ljudeh, ki so pogosto obiskovali bordel na Giesebrechtstraße 11 v berlinski zahodni četrti Charlottenburg, tako rekoč ni bilo nobenih neizpodbitnih virov. To je bil vsaj izkupiček našega prvega kroga – resda površnega – raziskovanja. Namesto trdnih dejstev smo naleteli na obilico legend in divjih govoric, začinjenih s strašnimi zgodbami, ki so jih očitno spletli za komercialne namene. Sprva smo se bili prisiljeni strinjati z nemškim časnikom *Die Welt*, ki je leta 2004 sklenil:

Na Giesebrechtstraße je bil res bordel in tamkajšnje ženske so nemara poročale policiji. Vse drugo, kar govorijo o »Salonu Kitty«, pa je po vsej verjetnosti izmišljeno, prepleteno iz zgodovinskega znanja, umazane domišljije in analogij z metodami sodobnih obveščevalnih služb.

Namesto da bi ta nespodbudni zaključek preprosto sprejeli, nas je zamikalo, da bi se bolj poglobili v to. Pri tem nas je gnala knjiga Petra Nordna *Salon Kitty* (1973). Kljub vsem izmišljenim prizorom in namišljenim pogovorom ter avtorjevemu priznanju, da gre za »dokumentarni roman«, ki je nekje med dejstvi in fikcijo, se nam je zdelo, da vsebuje jedro resnice, ki ustreza znanim dejstvom. Norden je svojo knjigo tudi ponosno označil za »resnično zgodbo«. Čeprav imamo vse spoštovanje do pisateljeve ustvarjalnosti in domišljije, je bilo težko verjeti, da si je vsa ta »dejstva« zgoj izmislil. V vsakem primeru je to vzbudilo naše zanimanje in radovednost, zato smo kupili filmske pravice za Nordnovo knjigo in se lotili resnega preiskovanja mračne preteklosti Kitty Schmidt ter podrobnosti o tem, kaj se je dogajalo v njenem bordelu na Giesebrechtstraße.

Začeli smo s sistematičnim pregledom razpoložljive literature in arhivskega gradiva, skupaj s pripovedmi sodobnikov, zbiranjem časopisnih člankov ter filmskega in fotografškega gradiva. Naše iskanje je trajalo več let in izkazalo se je za vznemirljivo – čeprav zamudno in zahtevno. Na koncu, ko se je nabralo precej gradiva, smo pozabili na naš prvotni namen, da bomo samo posneli film, plod našega dela pa je ta knjiga.

Knjiga sledi delovanju in biografiji lastnice po njej imenovanega salona – same Kitty Schmidt – in tako pripoveduje zgodbo o javni hiši, ki jo je vodila. Trudimo se, da čim natančneje ločimo dejstva od fikcije, in na podlagi spominov

sodobnikov kot tudi memoarov, fotografij ter številnih sekundarnih virov osvetlimo zelo mračno zgodbo in naposled povemo celotno zgodbo salona, njegove lastnice, njenih »deklet« in »gostov«, ki so jih dekleta zabavala in za katerimi so vohunila.

Zgodbe Salona Kitty ni mogoče ustrezno zajeti in povsem razumeti brez precejšnjega poznavanja tretjega rajha, družbe, ki ga je ustvarila, in zgodovine ter metod nemških vohunskih, policijskih in obveščevalnih služb. Zato smo raziskali to razsežnost in zgodbo zasidrali v širši kontekst weimarskega Berlina, njegovega zloglasnega in dekadentnega nočnega življenja ter prostitucije in se poglobili v to, kako so nacisti seks ter erotiko izkoriščali in zlorabljali za svoje temačne cilje.

Opisujemo vlogo, ki sta jo imela seks in prostitucija v Nemčiji v dvajsetih in tridesetih letih prejšnjega stoletja, in pogledamo v zakulisje podobe glamurozne weimarske republike, prikazane v filmih, kot je *Kabaret*, ter razkrijemo nečedno stvarnost. Pod drobnogled vzamemo osupljivo paleto klubov in spolnih uslug, ki so si jih lahko privoščili v gospodarsko zlomljeni in politično obupani državi. Prikažemo, kako so nacisti izrabljali in zlorabljali seks, ko so leta 1933 prišli na oblast, po eni strani so zatirali odkritejše manifestacije erotike, po drugi strani pa so to izkoriščali za lastne sprevržene namene – kot so bile javne hiše v nacističnih koncentracijskih taboriščih in program *Lebensborn* (vodnjak življenja), ki izhaja iz nacistične rasistične ideologije za »čisto« arijsko raso s spodbujanjem žensk, da rojevajo otroke, ki so jih zaplodili častniki SS-a, zunaj »buržoaznih« okvirov zakonske zveze.

Pripovedujemo zgodbo konkurenčnih nacističnih policijskih in obveščevalnih služb – to so bili gestapo, *Kripo* (kriminalistična policija), vojaška obveščevalna agencija *Abwehr*, SS in njena obveščevalna agencija, *Sicherheitsdienst* (varnostna služba ali SD), ki jo je ustanovil in vodil Heydrich. Opišemo dramatično rivalstvo in nenavadno, naklonjeno in

obenem sovražno nastrojeno razmerje med Heydrichom ter njegovim mentorjem, admiralom Wilhelmom Canarisom, vodjo Abwehra. Prikažemo, kako je vseobsežna nacistična policijska država ustvarila ozračje strahu in terorja s tem, ko je navadne državljane spodbujala, da obtožujejo tiste, ki so jih sumili nasprotovanja ali nezvestobe. Nacistična država, kot jasno ponazorimo, še zdaleč ni bila gladko delujoč ustroj z neusmiljeno učinkovitostjo, temveč bolj zmešnjava silno ljubosumnih osebnosti ter konkurenčnih agencij, ki so si prišle navzkriž in gojile medsebojno nezaupanje ter sovraštvo.

Prav tako hudi so bili osebni spori med samimi vodilnimi nacističnimi paladini, ki so tekmovali, da bi pridobili pozornost in naklonjenost firerja. Rivalstvo med Göringom, Goebelsom, Röhmom, Ribbentropom, Bormannom, Himmlerjem in Heydrichom je bila nenehna bitka, ki je bistveno prispevala h končnemu neuspehu tretjega rajha. Ogledamo si biografije teh surovežev, zato da bi spoznali, kako so njihove osebnosti in spolna nagnjenja vplivali na katastrofalen potek nemške – in evropske – zgodovine 20. stoletja.

V središču knjige pa ostajajo izjemna zgodba samega Salona Kitty in skrivnostni motivi njegove lastnice. Raziščemo izvor salona kot najekskluzivnejše berlinske »hiše užitkov« ter kako in zakaj se je spremenil v nacistični bordel, v katerem je režim obširno vohunil za družbo. Sledimo poteku življenja Kitty Schmidt, vključno s spomini tistih, ki so prišli v stik z njo v obdobju, preden je postala najbolj razvpita nemška »madame«, ko je to bila in v obdobju za tem. Sprašujemo se, kaj jo je gnalo: mar je bila cinična oportunistka; voljna mari-oneta nacistov, ki so se infiltrirali v njen bordel in ga nadzorovali; ali le ženska, ki se je po svojih najboljših močeh trudila preživeti sredi nevzdržnih pritiskov in groženj? In kako je ta arijka s številnimi judovskimi prijatelji in strankami dojemala vseobsežen antisemitizem v jedru nacističnega režima?

Nazadnje se odpravimo na Giesebrechtstraße 11 in obiščemo zgradbo v središču naše zgodbe, kakršna je danes. Čeprav je zavezniška bomba leta 1943 zgradbo močno poškodovala, je Salon Kitty preživel apokaliptično uničenje Berlina leta 1945 in nadaljeval svojo pestro zgodovino. Vstopimo skozi vrata, skozi katera je pred nami stopilo toliko »uglednih« (in neuglednih) oseb; obiščemo »ljubezenske sobe«, kjer so izdali veliko indiskretnih skrivnosti; in se spustimo v kleti, kjer so to posnela vedno poslušajoča ušesa. Pri odkrivanju zgodbe Salona Kitty povemo eno zadnjih neizpovedanih zgodb o tretjem rajhu, njegovih voditeljih in drugi svetovni vojni.

Nigel Jones, Urs Brunner in Julia Schrammel

1. poglavje

»Kavsanje za firerja«

Nastanek Salona Kitty

SS-Gruppenführer Reinhard Heydrich je imel zamisel. To ni bilo nič nenavadno za človeka, ki je bil strah in trepet na čelu vrhovnega urada službe državne varnosti ali *Reichssicherheits-hauptamta* (RSHA) – krovne organizacije, ki je vodila glavne organe Hitlerjevega strahotnega režima – saj je bil vseskozi plodovit idejni oče načrtov za boljši nadzor, ustrahovanje in preganjanje preplašenega prebivalstva države. Vseeno pa je bil ta načrt, ki se je Heydrichu prvič porodil malo pred izbruhom druge svetovne vojne, predrzen in nemoralen celo z vidika razvrednotenih meril, ki jih je načrtoval človek, znan kot »Hitlerjev krvnik«.

To je bilo, kot se je vulgarno izrazil sodoben nemški zgodovinar, »kavsanje za firerja«. Heydrich je nameraval prevzeti najbolj razvpit in najekskluzivnejši bordel v Berlinu, znan kot »Salon Kitty«. S prepletom visokotehnoloških, najsodobnejših prisluškovalnih naprav in posebej izbranih ter usposobljenih žensk z erotično očarljivostjo in predanostjo nacističnemu cilju je nameraval vohuniti za strankami bordela. Heydrichove agentke so sprejele pomembne tuje obiskovalce nemške prestolnice in jih diskretno usmerjale, naj se predajo radostim vodilne mestne »hiše užitek«.

Heydrich je zaradi svojega ciničnega pogleda na človeško naravo in poznavanja moralne šibkosti svojih nacističnih kolegov vedel, da bodo med obiskovalci bordela tudi vodilni nacionalsocialisti – tudi sam je pogosto obiskoval takšne

ustanove. Sam ni imel prav nobenih zadržkov glede vohunjenja za svojimi kolegi in tekmeci. Tako pridobljene informacije je dodal škodljivim skrivnostim, zbranim v kartotekah, ki jih je vztrajno kopicil v sefu v svoji pisarni.

Heydrich si je zamislil, da je obiskovalce, ko so enkrat prestopili prag zgradbe na Giesebrechtstraße 11 v cvetoči četrti Charlottenburg v zahodnem Berlinu, toplo sprejela nobena druga kot slavna lastnica bordela in »madame«, sama Kitty Schmidt. Potem ko so jih opili s šampanjcem, dobrimi vini ali žganimi pijačami v sproščenem visokomeščanskem vzdušju razkošne sprejemnice – z žametnimi naslanjači in zavesami, reprodukcijami slik starih mojstrov in okrašenimi stenski ogleдали v prijetnem bidermajerskem slogu – jim je Kitty z največjo diskretnostjo predložila svoj posebni »zasebni« album.

V albumu so bile privlačne fotografije dvajsetih deklet, ki so delale v bordelu in so bile – tega dejstva moški, ki so vneto obračali strani albuma, niso poznali – tudi agentke v službi Heydrichove varnostne službe ali *Sicherheitsdiensta* oziroma SD-ja, tajne službe SS-a. Te ženske so izbrali po strogih merilih tako zaradi njihove telesne privlačnosti, velike spolne poželjivosti in erotičnih veščin – nekatere so izhajale iz višjih slojev visoke družbe tretjega rajha – kot tudi zaradi njihove inteligentnosti, saj so tekoče govorile vsaj en tuji jezik, predvsem pa so bile slepo vdane in indoktrinirane privržanke nacionalsocializma. Posebej izbrane za to vlogo so jih uvedli v vrste SS-a in jih izurili, da so znale združevati profesionalen »posel« s subtilnejšimi tajnimi nalogami: to pa je bilo pridobivanje indiskretnih informacij iz svojih strank po spolnem odnosu.

Obenem – in tega njihove nič hudega sluteče stranke niso vedele – je njihove pogovore snemalo približno petdeset skritih mikrofонов, skrbno nameščenih v »ljubezenskih sobah« bordela. Zvoki in besede, ki so jih zaznale te prisluškovalne

naprave, ki so bile tedaj najnovejša tehnologija za nadzor v rokah SD-ja, so potovali po skrivnih ceveh do kleti Salona Kitty. Tam je bilo pet tehnikov SD-ja, zapriseženih k molčečnosti pod grožnjo smrti, na stalni štiriindvajseturni dolžnosti in so vse beležili na voščene plošče ali naprednejše magnetne trakove. Ta pristop z dvojnimi varovalnimi ukrepi je bil značilen za Heydrichov temeljiti perfekcionizem, tako je odstranil najmanjši sum in je bil prepričan v točnost pridobljenih informacij. Vsi ti načrti so bili le iskrice v Heydrichovih ozkih predirnih očeh tistega dne leta 1939, ko je svojega podrejenelega Walterja Schellenberga poklical v svojo pisarno, zato da bi svoj predlog zaupal svojemu najbolj zaupanja vrednemu in najučinkovitejšemu poročniku.

Sestanek, na katerem se je porodil Salon Kitty, je bil v Heydrichovi pisarni v Prinz-Albrecht-Palaisu, veliki in razpo-tegnjeni rokokojski palači iz 18. stoletja, ki je bila nekdaj v lasti nekdanje nemške vladajoče cesarske rodbine Hohenzollern. Po prihodu nacistov na oblast leta 1933 so palačo in okoliške zgradbe, vključno z nekdanjim hotelom Prinz Albrecht ter sosednjim muzejem umetnosti in obrti, prevzele nacistične varnostne službe, ki so vzniknile kot gobe po dežju, in tam postavile sedež strašljivih organov terorja. V tem kompleksu sta imela svoj štab gestapo, tajna politična policija, in SS, nacistična elitna varnostna sila, ki je vodila koncentracijska taborišča režima in je zagotavljala ljudi za izvajanje najbolj umazane prihodnje naloge, to je bil holokavst evropskih Judov. Tam je bil tudi SD, obveščevalna in vohunska divizija SS-a. Kleti palače so spremenili v ozke celice brez oken, kamor so zaprli odkrite nasprotnike režima in tiste, ki so jih tega samo sumili, jih tam zlorabljali, brutalno trpinčili in kdaj tudi usmrtili. Ob koncu tridesetih let prejšnjega stoletja je sama besedna zveza »Prinz-Albrecht-Straße« postala grozljiv evfemizem, ki ga je vsak Nmec poznal kot kraj grozot, mučenja

in izginotja v noči in megli (*Nacht und Nebel*) sistema koncentracijskih taborišč ter na koncu nemalokrat smrti.

Pajek v središču te mreže groze je bil sam Reinhard Heydrich. Izjemno bister in prav tako surov, ciničen in neusmiljen Heydrich je bil natančen ter obenem vseskozi sumničav birokrat, ki si je domišljjal, da ima vsakdo – tako zvesti nacisti, poslušni podrejeni kot tudi odkriti sovražniki – enako zlobno naravo kot on. Zato je zbiral gore informacij o značajskih pomanjkljivostih in slabostih stotine uradnikov, ki so delali zanj, in jih je bil pripravljen uporabiti proti njim, če bi se pojavili priložnost in potreba. Zamisel o pretvorbi ekskluzivnega bordela v vohunsko središče je popolnoma ustrezala temu namenu.

Heydrich, ki je odgovarjal le svojemu neposrednemu šefu, vrhovnemu vodji SS-a rajhsfirerju Heinrichu Himmlerju, in samemu Hitlerju, je bil leta 1939 zaposlen z dokončno izvedbo svojih birokratskih načrtov, da bo v enem letu vse organe terorja združil v eno samo krovno organizacijo pod njegovim nadzorom: v vrhovni urad službe državne varnosti ali RSHA. Kot mojster rajhovske mašinerije terorja, vohunjenja in represije si je Heydrich, še vedno sredi svojih tridesetih let, popolnoma zaslužil spoštovanje Hitlerja, ki mu je nadel vzdevek »mož z železnim srcem«. Človek, ki je vzbujal strah in sovraštvo celo pri svojih najbližjih sodelavcih – njegov tekmeč v obveščevalni službi, admiral Wilhelm Canaris, ga je opisal kot »najinteligentnejšo pošast« rajha – je s svojimi okrutnimi in ledenimi, mogočnimi, toda izprijenimi možgani nenehno snoval nove vražje načrte, da bi spletel svojo mrežo nadzora nad novimi področji; in zato je Schellenberga poklical k sebi.

Walter Schellenberg je bil človek, ki ga je Heydrich izoblikoval po svojem malignem kalupu. Še mlajši od svojega šefa je tridesetletni pravnik, ki je postal funkcionar SD-ja, izhajal

iz podobnega, srednjega razreda in podobnega glasbenega okolja.

Heydrichov oče Bruno je bil skladatelj neuspešnih wagnerjanskih oper in vodja glasbenega konservatorija v rojstnem mestu Halle, Schellenbergov oče pa je bil izdelovalec klavirjev v zahodni deželi Posarje. Družini sta utrpeli ekonomsko obubožanje, ki ga je povzročila divja inflacija v weimarski republiki v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. To je številne družine srednjega razreda, kot sta bili družini Heydrich in Schellenberg, pahnilo v revščino ter privedlo do tega, da so zasovražile demokracijo in postale lahek plen za ekstremistično sporočilo vzhajajočega nacističnega gibanja. Schellenbergovi so zaradi ekonomske nuje celo morali zapustiti Nemčijo in se preseliti v sosednji Luksemburg. Ko se je Walter Schellenberg vrnil v Nemčijo, ga je med študijem prava na univerzi v Bonnu SD pridobil kot obveščevalca. Leta 1933 se je pridružil SS-u.

S svojo inteligenco in cinično pripravljenostjo, da zahtevne stranke ter svoje hlastanje po karieri postavi nad formalne pravne omejitve, je kmalu pritegnil Heydrichovo občudujočo pozornost. Po učinkovitem opravljanju različnih vohunskih nalog v Franciji in Italiji, s katerimi so Schellenberga vpeljali v tajni obveščevalni svet, se je pridružil Heydrichu pri pripravi terena za ustanovitev RSHA-ja kot osrednjega organa nacistične države terorja, ki je bila nad vladavino prava in onkraj njenih omejitev. Schellenberg je predlagal tako samo poimenovanje organa kot tudi strukturo RSHA-ja, med pripravami na to pa ga je Heydrich zadolžil še za vzpostavitev Salona Kitty kot vohunskega središča.

Heydrich in Schellenberg nista bila ravno predstavnika uradne javne drže o spolni morali in zakonski zvestobi, o čemer so voditelji tretjega rajha radi pridigali, vendar so se tega le redkokdaj držali. Heydrich je leta 1931 moral opustiti svojo izbrano kariero v mornarici, saj je častno rabsodišče spozna-

lo, da izkazuje »vedenje, ki ni primerno za častnika«. Prelomil je obljubo, da se bo poročil s hčerjo vplivnega prijatelja poveljnika mornarice, velikega admirala Ericha Raederja. Toda ta sramota je privedla do začetka njegove spektakularne druge kariere v nacistični obveščevalni službi, ko je ženska, s katero se je tistega leta vendarle poročil, Lina von Osten, goreča nacistka, spodbudila svojega brezposelnega moža, naj se pri Himmlerju poteguje za to, da bo ustanovil obveščevalno službo SS-a. Čeprav ni imel izkušenj na obveščevalnem področju – v mornarici je bil specialist za signaliziranje – je Heydrich, ki se je navduševal nad vohunsko književnostjo, črpal iz tega in prirojene inteligentnosti ter v pol ure skiciral obris tega, kar je pod njegovim vodstvom naglo postal SD. Himmler je bil nad načrtom in nad plavolasim visokim mladencičem brezhibnega arijskega videza ustrezno navdušen in ga je vzel v službo.

Čeprav je Heydrich ostal poročen z Lino in imel z njo štiri otroke, je imel velik spolni nagon in je bil reden obiskovalec berlinskih javnih hiš. Skoraj zagotovo so ti obiski zasejali seme njegove zamisli, da bi bordel služil za prisluškovanje. Schellenberg, ki ni bil tako izrazit spolni pustolovec kot njegov šef, je bil enako neusmiljen in nemoralen. Pred kratkim je zapustil svojo prvo ženo, šiviljo skromnega porekla, ki je bila osem let starejša od njega, saj naj ne bi bila primerna partnerica za njegove prihodnje karijerne ambicije. Prva gospa Schellenberg, Käthe Kortekamp, mu je velikodušno omogočila študij. Ko jo je Schellenberg zapustil, je zavrženi soprogi za tolažbo podaril oblačilno podjetje, ki so ga nacisti zaplenili judovskim lastnikom.

Schellenberg je drugo ženo, Irene Grosse-Schönepauk, visoko in elegantno žensko iz srednjega razreda, s katero se je po ločitvi od Käthe poročil leta 1940, dojemal kot primernejšo soprogo za svoj prihodnji vodilni položaj, ki si ga je zamislil zase. Če je imel kakršne koli meščanske pomisleke glede tega,

da se bo podal v podzemni svet komercialne spolnosti, jih je bil po Heydrichovem ukazu popolnoma pripravljen zatreči, zato da bi zadovoljil svojega šefa in spodbudil svojo obetavno kariero.

Sodeč po Schellenbergovem koristoljubnem povojnem poročilu ga je Heydrich na njunem sestanku najprej nepričakovano vprašal, ali je zvest ženi. Ko je Schellenberg pritrdilno odgovoril – kljub dejstvu, da je bil ravno sredi zamenjave prve žene za naslednjo – je Heydrich razgrnil skico svojega imenitnega načrta. Schellenbergu je povedal, da je težko pridobival informacije z običajnimi metodami in po običajnih kanalih – s poročili ovaduhov in plačanih agentov. Mar ne bi bilo učinkoviteje in plodnejše prisluškovati tarčam v neformalnem okolju ter vzdušju, kjer bi jeziki, razvezani od alkohola, verjetneje opletali? Dodal je, da ima v mislih, da bi mlade in privlačne ženske nastavili v restavracije ali nemara na celo intimnejše kraje, zato da bi poslušale pijane moške in zbirale informacije, ki bi koristile tajnim službam.

Po navedbah Petra Nordna, avtorja knjige *Salon Kitty*, objavljene leta 1973, je Schellenberg, potem ko je slišal te podrobnosti, prosil Heydricha, naj mu zaupa izvedbo načrta. Heydrich je imel veliko dela. Schellenbergu je hitro naročil, naj v enem tednu pripravi prvo predhodno poročilo, in ga odslovil. Nemara je bil še en skrivni razlog, zakaj je Heydrich izbral Schellenberga za to, da ustanovi Salon Kitty, ta pa se je skladal z zvijačno in zlonamerno naravo vodje SD-ja: sumil je, da ima njegov mladi varovanec skrivno zunajzakonsko razmerje z mlado poročeno žensko. Nasladna ironija je bila, da je to bila nobena druga kot ravno njegova žena, Lina Heydrich.

Heydrichov zakon je bil v poznih tridesetih letih prejšnjega stoletja nedvomno v velikih težavah. Ko je gradil svoj imperij terorja, je čedalje manj časa preživel z ženo in otroki. Lina je močno sumila, da si mož z močnim spolnim apetitom jemlje čas za obiske barov in bordelov ter se predaja prilo-

žnostnim erotičnim razmerjem. Ni pa bila ženska, ki bi mirne duše sprejela moževo nezvestobo in molčala kot dobra arijska žena. Lina, ki je bila sama po sebi močna osebnost, se je maščevala tako, da si je tudi sama privoščila ljubimce. Domnevno je imela razmerje z nacističnim umetnikom Wolfgangom Willrichom, ki je leta 1935 naslikal in narisal portrete njenega moža, ter z esesovskim častnikom Wilhelmom Albertom. Za zgodbo o Salonu Kitty pa je bilo najpomembnejše njeno »priateljstvo« s Schellenbergom.

Gotovo je, da se je med Lino in Schellenbergom spletla intimna vez kmalu po tistem, ko sta se spoznala na uradnem srečanju leta 1935. Lina je po vojni priznala, da se je namerno in javno spogledovala s čednim mladim funkcionarjem, zato da bi vzbudila moževo ljubosumje. Vendar je zelo verjetno, da je bilo med njima kaj več. Heydrich je prav gotovo imel dober razlog, da je domneval, da se med njima nekaj plete. V svojem povojnem pripovedovanju se Schellenberg navezuje na izjemno zgodbo. Po običajnem pijanem večeru s šefom in še enim zloveščim policijskim uradnikom, Heinrichom Müllerjem, naj bi Heydrich povedal Schellenbergu, da mu je v pijačo podtaknil smrtonosen strup in mu bo dal protistrup le, če bo povedal resnico o svojem odnosu z Lino. Schellenberg je izblebetal nekakšno priznanje, da sta bila intimna, nakar naj bi se po svojih navedbah odločil, da bo najbolje, da Line Heydrich nikoli več ne bo videl. Če je v tej zgodbi kaj resnice, je zelo verjetno, da mu je Heydrich zaupal vzpostavitev Salona Kitty, zato da se je izkrivljeno maščeval in s tem potešil svoj sprevrženi um.

Žongliranje s skrivnimi načrti in obenem spletkarjenje, da bi uresničil pretirane ter navidezno brezmejne ambicije in pridobil vse več moči, bi bila velik zalogaj za vsakogar in sta pri Heydrichu seveda povzročala precejšnjo napetost. Mlad in nadvse aktiven *SS-Gruppenführer*, ki je imel v tajni

službi sedeče delo, je iskal razvedrilo in sprostitvev v redkih urah zunaj službe, najprej v športu. Bil je olimpijski sabljač ter navdušen plavalec in jadralec. Seveda bi bil nasprotnik, ki bi si ga upal premagati z mečem ali sabljo, drzen, če ne kar nespameten. Heydrich je bil tudi spreten jezdec in je imel tako kot Hitlerjeva namestnika Hermann Göring in Rudolf Hess pilotsko dovoljenje, ki ga je uporabil izredno drzno in nepremišljeno za enega najvišjih voditeljev rajha.

Ob izbruhu vojne je letel na bojnih misijah na zahodni in vzhodni fronti. Kot zračni strelec je letel v poljski kampanji leta 1939 in poškodoval se je, ko je strmoglavil kmalu po začetku Hitlerjevega napada na Zahodno Evropo maja 1940. Neustrašen je pilotiral eno vodilnih rajhovskih lovskih letal, messerschmitt Bf 109 – okrašen z esesovskimi runami kot njegovim osebnim emblemom – v boju nad Rusijo po začetku operacije Barbarossa, invazije na Sovjetsko zvezo, junija 1941.

22. julija, natanko mesec dni po začetku invazije, ga je sreča znova zapustila. Zadet s tal je zasilno pristal z letalom. Dva dneva je bil pogrešan na nikogaršnji zemlji med nemško in rusko linijo, vendar se je naposled vrnil na varno. Ko je Hitler izvedel za zadnjo skoraj usodno nesrečo moža z železnim srcem, mu je v celoti prepovedal letenje in prizemljeni Heydrich je moral na tleh ponovno poiskati sprostitvev za svoje vse večje napetosti.

Pred vojno, ko je neumorno širil svoj obveščevalni imperij, je užival v glasbenih večerih in družinskih obrokih s svojim tekmečem, admiralom Wilhelmom Canarisom, ki ga je poznal iz časov, ko je služil v mornarici. »Mali admiral«, vodja vojaške obveščevalne službe, je znal prekanjeno presoditi značaj človeka in je bil prav tako kot Heydrich premeteno, čeravno ne tako nemoralno in surovo brezsrčen. Ko je Heydricha v njegovem domu opazoval od blizu, je začutil, da je pod na videz prijazno zunanostjo dobesedno smrtonosen sovražnik.

Vendar takšne umirjene večerje, ko se je verbalno mečeval z admiralom, niso potešile Heydrichove neugasljive žeje po nevarnosti. Heydrich, ki mu je firer pristrigel krila – poleg Himmlerja je bil on edini v rajhu, ki mu ni upal oporekati – je pihal od jeze. Zbral je majhne skupine kolegov in se podal na berlinske ulice ter v klube ter si privoščil pijančevanje in razuzdanost. Nemalokrat so se takšne dogodivščine zavlekle pozno v noč in je pristal v objemu ene ali več vlačug. Ko se mu je porodila zamisel, da bi bordel, kot je bil Salon Kitty, izrabljaj za vohunjenje, je že dobro poznal okolje, v katerem se je vrtel. Govorilo se je, da je nekoč, ko se je vrnil domov po takšni razuzdani noči in je v velikem ogledalu zagledal svoj odsev, pijan mislil, da gre za sovražnega vsiljivca, zato je izvlekel pištolo in ustrelil v ogledalo. Če je bilo to res, je vsaj enkrat zadel pravega.

Leta 1939 je bil Heydrich še vedno sredi svojega meteorskega kariernega vzpona. Ena od preživelih prič o njem in njegovih metodah je bil Eugen Dollmann, diplomat in član SS-a, ki je bil Hitlerjev osebni tolmač na firerjevih številnih srečanjih s fašističnim prijateljem, marioneto in pajdašem, italijanskim diktatorjem Benitom Mussolinijem. Kot se je Dollmann spominjal v članku v reviji *Der Spiegel* leta 1967, je aprila 1938 srečal Heydricha v Rimu in Neaplju.

Heydricha so poslali, da preveri varnostne dogovore za enega od tovrstnih vrhov med firerjem in dučejem med Hitlerjevim obiskom Italije. Dollmann, ki sta ga prešinila Heydrichova »ledena, modrooka hladnost in resnost drugega najvišjega policijskega uradnika v Nemčiji«, vseeno ni bil pripravljen na to, kar se je zgodilo. Nekega večera v Neaplju je Heydrich prosil Dollmanna, naj ga spremlja v znan neapeljski bordel, ki so mu pravili »Hiša provinc«. Dollmann je navajal:

Povedal mi je o svojih načrtih, da bi postal patron bordela v Berlinu, kjer bi vplivni prijatelji, diplomati in drugi gospodje iz višje družbe uživali v nočnih užitkih – on pa bi imel prek vgrajenih prisluškovalnih naprav vse pod nadzorom.

Diskretni diplomat ni razkril, ali je sprejel Heydrichovo povabilo v bordel.

Če lahko verjamemo Dollmannu, se je zamisel, da bi izkoristil bordel za svoje skrivne načrte, rojevala v Heydrichovih mislih vsaj leto, preden je poklical k sebi Schellenberga, zato da bi načrt uresničil. Diplomatoovo verodostojnost podpira dejstvo, da je omenjeni bordel v Neaplju zagotovo obstajal in je leta 1949 še vedno posloval. »Hiša provinc« je bila le eden od 717 bordelov z državnim dovoljenjem v Italiji v tistem času, kjer je delalo približno 4000 prostitutk. Sistem se je izpel šele septembra 1958, ko so javne hiše z državnim dovoljenjem zaprli.

Schellenberg ni bil edini privrženec, ki ga je Heydrich zadolžil za vzpostavitev operacije v Salonu Kitty. Da bi nastavil vohuna, zato da vohuni za vohunom in deluje kot namestnik uglašjenega pravnika, je imenoval veliko bolj grobega in žilavega Alfreda Naujocksa, ki se je kmalu razveselil svojega neurdnega vzdevka »mož, ki je sprožil drugo svetovno vojno«. Naujocks, prvotno avtomehanic iz severnonemškega pristaniškega mesta Kiel, je študiral strojništvo na univerzi v domačem mestu. Vešče je vihtel pesti in še v študentskih časih postal ljubiteljski bokсар in nacist ter si pridobil sloves uličnega bojavnika v morilskih spopadih med nacisti in komunisti, ki so v začetku tridesetih let prejšnjega stoletja razdirali nemška mesta.

Ko so nacisti prišli na oblast, se je Naujocks pridružil Heydrichovemu SD-ju, sprva kot nepomemben voznik. Leta 1934 je Heydrich, ko je prepoznal bokсарjevo nagnjenost k na-

silju in njegovo pripravljenost, da opravi nezakonite in nevarne naloge, Naujocksu zaupal prvo smrtonosno nalogo. Naročil mu je, naj odpotuje v sosednjo Češkoslovaško – državo, kjer je Heydricha naposled doletela poguba – in tam odstrani še posebej težaven in oster trn v peti novega režima.

V letu 1934 je tleč spor med Hitlerjem in *Sturmabteilungom* (to je bil vojaški oddelek nacionalsocialistične stranke ali SA) dosegel nasilen vrhunec. Trimilijonska milica SA-ja je bila rjavosrajčno paravojaško krilo nacistov, ki je oblikovalo svoje razbojniške mišice v morilskem uličnem boju med nacionalsocialistično stranko ter njenimi komunističnimi in socialdemokratskimi sovražniki v času tako imenovanega *Kampfzeita* oziroma časa boja, ki je spremljal vzpon stranke na oblast. Pod vodstvom Ernsta Röhma, nekdanjega vojaka z brazgotinastim obrazom in enega Hitlerjevih najstarejših ter najbližjih tovarišev, je imel SA vedno na pol neodvisen odnos s stranko in je užival sadove zmage, potem ko so pripadniki s svojimi pestmi, kiji in orožjem firerju tlakovali pot do oblasti.

Toda Hitler je imel drugačne zamisli. Ni še pridobil popolnega nadzora nad državo, zato je bilo prvo leto na oblasti za novega kanclerja še vedno nevarno in kočljivo obdobje. Konservativni partnerji v Hitlerjevi vladajoči koaliciji, ki so se zgražali nad surovim brezzakonjem SA-ja, bi lahko kadar koli od svojega podpornika, predsednika Hindenburga, zahtevali, da odslovi človeka, ki ga je Hindenburg preziral kot »bohemskega desetnika«, in razglasi vojaško vladavino. Hitler je bil zato pod vse večjim pritiskom nemške vojske, vermahta, in konservativnejših nacistov, kot je bil Göring, da bi zaježil ali popolnoma zatrl anarhistične, prepirljive jurišnike.

Röhm, slep za naraščajočo politično nevarnost, ki mu je pretila, je želel v vrste SA-ja zajeti vojsko in dokončati to, kar je imenoval »druga revolucija«. V svojih bolj divjih trenutkih je govoril celo o tem, da bi se znebil Hitlerja. Himmler in Heydrich sta videla svojo priložnost. Če bosta obglavila

in skupila SA, se jima bo ponudila zlata priložnost, da močno povečata moč njunega SS-a. To je bila bolj disciplinirana, elitistična in ideološko vodena sila kot surovi rjavosrajčniki, črno oblečeni pripadniki SS-a, ki so bili v veliki meri iz srednjega razreda, pa so prezirali svoje proletarske tekmece iz vrst SA-ja.

Rudolf Formis, Naujocksova predvidena žrtev na Češko-slovaškem, je bil pripadnik SA-ja iz Stuttgarta. Radijski inženir se je sprl z nacisti in ti so ga izključili, ko je prišlo na dan, da ima judovsko staro mater. Popolnoma razočaran Formis se je maščeval tako, da je s svojim radijskim znanjem prekinil stacionarno zvezo, ki je prenašala enega od Hitlerjevih govorov, in tako sredi Hitlerjevega zanosa firerja odrezal od večjega dela občinstva. Formisa, ki ga je gestapo aretiral, so hudo pretepli in poslali v eno od novih koncentracijskih taborišč, kamor so nacisti brez sojenja in v brutalno okrutnih razmerah zapirali na tisoče svojih sovražnikov. Formis pa je pobegnil in se prebil v češko prestolnico Prago.

Tam je združil moči z Ottom Strasserjem, še enim nekdanjim nacističnim odpadnikom, ki je bil tako kot Röhm nekdanj Hitlerjev tovariš in se je zameril firerju. Röhm in Strasser sta resno jemala socialistično plat nacionalsocializma in menila, da se je Hitler prodal »reakciji« – kot so nemalokrat poimenovali konservativne sovražnike nacistov – ko se je povezoval s kapitalisti, ki so financirali vzpon stranke. Otto Strasser, ki je bil izključen iz nacističnih vrst, je leta 1933 pobegnil v Prago in ustanovil opozicijsko gibanje v izgnanstvu, imenovano Črna fronta.

Julija 1934 je Hitler naposled »obračunal« tako z Röhmovim SA-jem kot tudi s konservativnimi kritiki, in sicer v krvavem poletnem koncu tedna, znanem kot »noč dolgih nožev«. Ena najvidnejših žrtev čistke je bil Gregor Strasser, Ottov starejši brat. Gregor Strasser je bil prav tako pogumen kritik

Hitlerja v stranki. Tako kot njegov mlajši brat Otto se je imel za socialista, njegove organizacijske sposobnosti pa so znatno pripomogle k izgradnji stranke zunaj njegove rodne Bavarske. Hitler se je razšel z njim malo pred prihodom na oblast, ko je Strasserja zamikalo, da bi svoje krilo stranke povedel v vlado brez Hitlerja. Gregor Strasser se je umaknil iz politike, vendar ga to ni obvarovalo pred Hitlerjevim maščevanjem. Instrument tega maščevanja je bil Reinhard Heydrich.

Gregorja Strasserja, aretiranega v Berlinu, ko se je začela čistka dolgih nožev, so pripeljali na Prinz-Albrecht-Straße in vrgli v celico. Heydrich je ukazal, naj ga nemudoma usmrtijo. Toda krogla je Strasserjevo karotidno arterijo zgolj oplazila, zato je kri brizgnila po stenah celice. Ko je Strasser ležal v svoji krvi, je Heydrich pogledal v celico in se posmehoval: »Ali je še živ? Naj prasec izkrevavi do smrti.« Strasser je umiral eno uro. Njegov sosed v sosednji celici ga je slišal stokati v smrtni agoniji. Ko je naposled izdahnul, so njegovo truplo vrgli v vrečo in ga skupaj s številnimi drugimi žrtvami anonimno upepelili. Za sadistično piko na i je Heydrich pustil krvave madeže na stenah celice kot opozorilo drugim zapornikom, kaj lahko pričakujejo, in jih dal sprati šele, ko se je njegovo osebje pritožilo.

Otto Strasser je besnel, ko je izvedel za grozljiv konec svojega brata, in je močno povečal svoje opozicijske dejavnosti. Decembra 1934 se je Rudolf Formis preselil v češko mesto Slapy blizu nemške meje, kjer je z Ottovo pomočjo postavil kratkovalovni radijski oddajnik, pretihotapljen iz Nemčije, in začel oddajati v imenu Črne fronte. Formis, ki je prodril v nacistične državne valovne dolžine, je deloval kot tehnik, producent in radijec ter v rajh posredoval protinacistično propagando.

Razjarjen zaradi prenosov in po tistem, ko uradni protesti pri češki vladi niso zaustavili Formisa, je Heydrich januarja 1935 ukazal Naujocksu, naj ga na vsak način utiša –

bodisi z ugrabitvijo bodisi z umorom odpadnika. Naujocks je v spremstvu agentke, s katero sta se izdajala, da sta par na smučarskih počitnicah, in po namigu obveščevalca SD-ja znotraj Črne fronte izsledil Formisa in njegov studio. Nato je s sosterilcem vdrl v studio, da bi pričakal svojo žrtev. Formis je prišel in bil v streljanju, ki je sledilo, ubit. Naujocks in njegov sosterilec sta pobegnila čez mejo v Nemčijo, vendar je umor povzročil diplomatski pretres. Heydricha, ki je bil osramočen zaradi neuspele ugrabitve, je Himmler ograjal, vendar je Naujocks poskrbel za tarčo in dokazal svojo neusmiljenost ter svoje smrtonosne sposobnosti.

Zaradi incidenta se je Naujocksa na Prinz-Albrecht-Straße prijel vzdevek »Heydrichov kurir« in napredoval je v vodjo »tehničnega oddelka« SD-ja – to je bil evfemizem za umazane naloge, ki so včasih terjale morilčevo inženirsko znanje. To znanje je prišlo prav v več prihodnjih »posebnih operacijah«, pri katerih je sodeloval Naujocks. Najzloglasnejša operacija, zaradi katere si je prislužil vzdevek »mož, ki je sprožil drugo svetovno vojno«, je bil napad na še en radijski oddajnik, tokrat na nemških tleh, v Gleiwitzu (danes Glewice na Poljskem) v jugovzhodni pokrajini Šlezija na poljski meji.

Po zaporednih okupacijah Porenja, Avstrije, Sudetov in Češkoslovaške, ki jih je Hitler dosegel z njemu ljubimi metodami šikaniranja, izsiljevanja in ustrahovanja, se je zavedal, da bo njegova naslednja žrtev, Poljska, trši oreh. Država je bila dobro oborožena in odločena, da se bo borila za ohranitev neodvisnosti, podprta z zagotovili Velike Britanije in Francije, da bosta šli v vojno, če bo Poljska napadena.

Potem ko je firer s svojim ciničnim paktom s Stalinovo Rusijo, ki je svet osupnil avgusta 1939, pripravil teren za prihajajočo osvojitve, je potreboval *casus belli*, zato da bi upravičil napad na Poljsko. Izgovor mu je z nizom operacij z »lažno zastavo« vzdolž poljske meje ponudil SS, ki je sodeloval z varnostnimi in obveščevalnimi agencijami, gestapom ter vojaško

obveščevalno agencijo. Od teh je bil najočitnejši incident pri Gleiwitzu, ki ga je osebno zaukazal in organiziral Heydrich, pri čemer je Naujocksa – zdaj že *SS-Sturmbannführerja* ali majorja – uporabil kot svojega glavnega agenta.

V Gleiwitzu je bila lokalna radijska postaja z visokim oddajnim drogom in mogočnimi zgradbami. Heydrichov načrt je bil, da bodo začasno zavzeli postajo s pomočjo enote SS-a, ki jo je vodil Naujocks, oblečene v poljske vojaške uniforme. Enota bo v eter spustila provokativno sporočilo v poljščini in nato odšla. Goebbelsov državni radio bo nato trdil, da so poljski »provokatorji« prestopili mejo in zavzeli postajo – s tem bo Hitler dobil popoln izgovor za svojo vojno. Za vražjo piko na i je Heydrich načrtoval, da bodo osem trupel, cinično poimenovanih »konzerve« ali »konzervirano blago«, ki bodo prav tako oblečena v poljske uniforme, pustili raztresena po radijski postaji kot »dokaz« o »poljskem« vdoru, njihovi obrazi pa bodo iznakaženi s kislino, zato da jih ne bo moč prepoznati.

Načrt je šel kot po maslu. Kot je Naujocks pričal na nürnberškem sodišču, ki je po vojni sodilo preživelim nacističnim voditeljem, so njegovi možje radijsko postajo uspešno zavzeli v noči na 31. avgust. S svojim radijskim znanjem je Naujocks ugrabil studio, poljski govorec je izblebetal kratko sporočilo po radijskih valovih in Naujocks je s svojo esesovsko enoto pobegnil v noč. Uniformirana trupla, ki so jih pustili za seboj, so bili ujetniki iz Dachaua – enega prvih nacističnih koncentracijskih taborišč v bližini Münchna – umorjeni s smrtonosnimi injekcijami, ki jih je vbrizgal esesovski zdravnik. V trupla so nato izstrelili naboje kot dokaz za poljsko agresijo. Poljske uniforme je zagotovila vojaška obveščevalna agencija Abwehr admirala Canarisa, ki je bila takrat še pripravljena sodelovati s SS-om in gestapom.

Gestapov del načrta je bil, da noč pred napadom aretirajo in umori lokalnega šlezijskega kmeta Franciszka Honioka,

znanega kot simpatizerja Poljske. Honiok je bil prav tako oblečen v poljsko uniformo in umorjen s smrtonosno injekcijo, preden je bilo njegovo truplo prerešetano s streli. Truplo so nato predstavili lokalni policiji in lahkovernim novinarjem kot edinega prepoznavnega »poljskega« napadalca. Hitler je tako dobil svoj *casus belli*. Naslednji dan so nemške kolone drle čez mejo in vojna letala so preletavala poljsko nebo. Začela se je druga svetovna vojna.

Obstaja več alternativnih različic tega, kako se je porodila operacija Salon Kitty, vendar so bistveni elementi enaki. Schellenberg in Naujocks, dva glavna igralca v drami o Salonu Kitty, ki sta skupaj s samo Kitty Schmidt preživela vojno, sta podala nasprotujoči si pričevanji o tem, kako se je začela operacija prisluškovanja bordelu, druge različice pa so izvira le iz nepreverljive množice izprijenih povojnih govoric, ki so se spletale okoli te zgodbe.

Po eni različici naj bi se Naujocks in Heydrich dogovorila za srečanje s Kitty Schmidt v razkošnem baru v hotelu Adlon. Hotel Adlon, ki so ga leta 1907 odprli v središču Berlina kot imitacijo hotelov Ritz v Londonu in Parizu, je bil zgrajen na vrhunski lokaciji poleg Brandenburških vrat na glavni mestni drevoredni avenuji Unter den Linden. Hotel s takšnimi dodatki, kot so vrt s palmami, brivci in trgovine s cigarami ter glasbena soba, in zasnovan v elegantnem slogu francoskega drugega imperija, je gostil mednarodne pomembne osebnosti, kot so bili Albert Einstein, F. D. Roosevelt, Josephine Baker, Marlene Dietrich in Charlie Chaplin; to je bilo središče berlinske visoke družbe pred nacizmom in v času nacizma.

Po tej različici je Heydrich po enournem vljudnem kramljanju orisal svoj načrt Kitty Schmidt, ki je predlog modro sprejela in odgovorila: »Vi odločate, Reinhard. Vaša zamisel je čudovita.« Heydrich naj bi odvrnil: »To bomo poimenovali Salon Kitty, po vas.« Heydrich naj bi že naslednji dan naročil

Naujocksu, naj prevzame bordel in namesti prisluškovalno opremo.

Naujocksova zgodba je nekoliko, toda bistveno drugačna. Potrdil je, da sta se s Heydrichom srečala v baru v Adlonu, zato da bi razpravljala o načrtu, vendar je zanikal, da je bila Kitty prisotna. Po njegovem pričevanju so bili Heydrich, Schellenberg, štirje nižji člani SD-ja in Naujocks na sestanku SD-ja. Pijača je tekla v potokih in čedalje bolj pijan Heydrich je stopil do privlačne mlade svetlolaske in jo nerazločno vprašal, ali bi delala zanj. Drugim je pojasnil, da si želi, da točno takšna ženska – čedna in samozavestna v visoki družbi – dela v razkošnem bordelu, ki si ga je zamislil. Ogrel se je za svojo temo in nadaljeval, da je čas, da odprejo eleganten bordel za diplomate, visoke uradnike, ministre in tuje obiskovalce, zato da bi od njih pridobili koristne informacije.

Peter Norden pa v knjigi *Salon Kitty* znova pripoveduje drugačno zgodbo. Norden trdi, da je aprila 1939 Erichu Kuhnu, policijskemu komisarju iz npravstvene enote berlinske policije – oddelka M2 mestne *Kriminalpolizei* (kriminalistične policije ali Kripo) – njegov šef Arthur Nebe, vodja kriminalistične policije, naročil, naj pristopi h Kitty Schmidt z zamislijo, da bi se v njen salon infiltrirala dekleta, ki bi pod krinko delala za policijo. Nebejev načrt je bil podoben Heydrichovemu, vendar brez skritih prisluškovalnih naprav, ki bi podpirale poročila deklet. Norden navaja, da je Kitty vljudno zavlačevala pri Kuhnu, vendar je, dodobra prestrašena, pospešila svoje načrte, da pobežne iz Nemčije v Veliko Britanijo.

Norden trdi, da je Kitty o takšnih načrtih razmišljala že vse od nacističnega prevzema oblasti. Leta 1934 so tri njene stalne stranke, trojica judovskih poslovnežev po imenu Levy, Cohen in Herz, spoznali, da v Nemčiji pod nacistično vladavino nimajo prihodnosti, in pobežnili v London, potem ko je Hitler postal kancler. Ko so se tam ustalili, so povabili Kitty, naj jim sledi v Veliko Britanijo, kjer bi odprla podoben bordel, kot ga

je vodila v Berlinu. Kitty je načrt vzela resno, ne nazadnje tudi zato ker je Veliko Britanijo že dobro poznala, saj je tam živela med prvo svetovno vojno. Med obiskom Londona je bivala v dragem hotelu Dorchester na Park Lanu, kjer se je srečala s svojimi tremi prijatelji, zato da so ob večerji razpravljali o njihovi zamisli.

Medtem ko je še vedno tehtala svoje možnosti, se je vrnila v Berlin, vendar je postopoma začela nakazovati vsote denarja na račun v Veliki Britaniji, ki so ga zanjo odprli tamkajšnji prijatelji. Januarja 1937 so nacistične oblasti postale sumničave in so začele spraševati o teh rednih denarnih nakazilih, zato je Kitty ubrala skrivnejše metode za to, da bi zagotovila prihodnost sebi in svoji hčeri Kathleen. Mlade ženske, ki so delale v njenem bordelu, je redno pošiljala na izlete v London z bankovci, všitimi v spodnje perilo. Norden navaja, da je v letih tako pretihotapila več milijonov nemških mark, ki jih je dobila od strank bordela.

Ko so mednarodne razmere postajale vse bolj prežete s pripravami na vojno, je Kitty znova skušala prenesti denar po zakoniti poti. To je pritegnilo pozornost oblasti in julija 1938 so jo obtožili tihotapljenja denarja. Kitty je izkoristila svoje zveze pri kriminalistični policiji, zato da bi se izognila ovadbi. Vendar je slutila, da bo počilo, in marca 1939, v starosti sedeminpetdeset let, je sklenila, da za vedno zapusti Nemčijo. Sodu je izbilo dno, ko je 4. aprila prejela usodni obisk policijskega komisarja Kuhna. Komisarja iz npravstvenega oddelka, ki ga je dobro poznala zaradi njegovih prejšnjih obiskov v okviru njegovih dolžnosti, je prosila, naj ji da teden dni časa, da razmisli o Nebejevem predlogu. V resnici pa je ta čas izkoristila za pripravo na pobeg v izgnanstvo.

Kot opisuje Norden, je Kitty s pomočjo premožne stranke, Guida Brisalle, italijanskega uvoznika sadja, sprožila svoj načrt za pobeg. Brisalla se je strinjal, da njeno hčer preko Italije pospremi v London, kjer naj bi eden od njenih prijateljev,

Levy, ki je svoje ime angliziral v Samuel Lewis, zgladil morebitne težave ob prihodu v državo in tlakoval pot za Kittyjin prihod. Na žalost so enega od kodiranih telegramov, ki jih je poslala Levyju v Veliko Britanijo, prebrale oblasti na pošti in znašel se je pri Walterju Schellenbergu, ki je bil v zgodnjih fazah izvajanja Heydrichovega ukaza, naj najde primerno javno hišo za prisluškovalno operacijo.

Schellenberg je nastavil past. Služkinji, s katero je Kitty pošiljala telegrame, je sledil pripadnik SD-ja. Za njo je hodil od pošte na Lietzenburgerstraße do Giesebrechtstraße. Da bi lahko še naprej spremljal Kitty, je agent SD-ja ogovoril služkinjo in začel razmerje z njo. Ko je vzpostavil povezavo med Kitty in skrivnostnimi sporočili Londonu, je Schellenberg prosil za pomoč gestapo, ki je imel bordelsko madame pod nadzorom dan in noč. Medtem se je policijski komisar Kuhn vrnil na Giesebrechtstraße, da bi od Kitty dobil jasen odgovor na Nebejev predlog. Kitty, ki je bila stisnjena v kot in je vedela, da bo kmalu pobegnila, je sodelovanje vljudno, toda odločno zavrnila.

Sumila je, da ji sledijo, vendar je bila obupana, in 28. junija zvečer je spakirala torbo in v oblačila skrila denar, Brisalla pa jo je odpeljal na železniško postajo, od koder je z vlakom odpotovala v Hannover in opravila prvi del poti, za katero je upala, da jo bo pripeljala do novega življenja na svobodi. V Hannovru jo je pričakal Brisallov prijatelj, ki jo je prek Gütersloha odpeljal v Münster v upanju, da se bo otresla nevidnih opazovalcev. Na postaji v Oldenburgu je kupila vozovnico za Enschede, kjer se je nameravala vkrcati na vlak za Amsterdam. Ko je v čakalnici na železniški postaji čakala na povezavo, je vljuden mladenič, ki ji je pomagal nositi torbo, poklical Schellenberga, da bi poročal o Kittyjinem napredku.

SS-Obersturmführer (podpolkovnik) je ukazal, naj Kitty nadaljuje pot do nizozemske meje, zato da pridobijo dokaz, da je skušala pobegniti iz rajha. Tam so jo nato aretirali in

pospremili nazaj v Berlin. V domačem mestu so jo odpeljali na Prinz-Albrecht-Straße in zaprli v celico brez oken. To je bilo klavrno nasprotje udobja, ki ga je bila vajena v svojih najboljših časih. V celici je bilo zgolj ležišče s tanko slamnato žimnico, prekrito z eno samo smrdljivo odejo. V enem kotu je bilo stranišče, svetlobo pa je zagotavljala ena samcata zatemnjena žarnica, ki je gorela ves dan od šestih zjutraj do šestih zvečer.

Naslednjih štirinajst dni, čeprav je izgubila občutek za čas, je prestajala tegobe, o katerih je slišala zgolj govornice, ki so jih širili prestrašeni prijatelji. Njeno zaprtje v hladni celici so prekinjala ponavljajoča se zasliševanja v goli pisarni, kjer so ji v obraz svetile močne luči. Zasliševali so jo o njenih telegramih Samu Lewisu v Londonu, ona pa je po resnici povedala, da je njen prijatelj že kakšnih dvajset let. Zavpita vprašanja so spremljali klofute in udarci, ko njeni odgovori niso zadovoljili zasliševalcev. Dovolili so ji, da se enkrat na dan umije, edina druga prekinitev peklenske rutine pa je bil skromen obrok – vodena juha in kavni nadomestek ter občasna redka enolončnica.

14. julija so Kitty brez opozorila z zaporniškimi vozilom odpeljali do pisarne SD-ja na Meineckestraße 11 in ji naročili, naj se osveži v kopalnici. Takrat je prvič srečala Walterja Schellenberga. To je bil »sestanek brez kave«. Schellenberg je bil odrezav, hladen, neoseben in jedrnat. Kitty je dal ponudbo, ki je ni mogla zavrnila. Zagotovil ji je, da ima več kot dovolj dokazov o njenih »zločinih«: Judom je pomagala pobegniti iz rajha in nezakonito je tihotapila denar iz države. Na izbiro je imela dve leti v zaporniški celici v razmerah, podobnih tistim, ki jih je pravkar prestala, ali, kar je bilo še huje, takojšen odhod v strahotne grozote koncentracijskega taborišča – izginila bi v noči in megli (*Nacht und Nebel*), od tam pa se jih je vrnilo le malo. Te usode, kot je nadaljeval Schellenberg, bi se lahko rešila tako, da bi sodelovala pri njegovem načrtu.

Schellenberg je orisal načrt, ki sta ga zasnovala s Heydrichom. Če bo privolila v sodelovanje s SD-jem, ki bo namesnil dovršeno prisluškovalno opremo, s katero bo vohunil za nekaterimi njenimi »gosti«, ki so bili zanimivi za oblast, in če poleg tega ne bo nasprotovala temu, da bo svoji običajni zasedbi deklet dodala dvajset dodatnih zaposlenih, ji bodo pretekle zločine odpustili, če že ne pozabili nanje. Še več, pomagala bo rajhu in o njeni emigraciji v Anglijo seveda ne bo govora. Po navedbah Petra Nordna je Kitty menila, da nima druge možnosti, kot da se podredi. Oslabljena zaradi zaprtja in prestrašena zaradi silnih zasliševanj, ki jih je prestala, je klonila. »Naredila bom vse, kar boste hoteli,« naj bi dejala Schellenbergu.

Obstaja še ena nepreverjena zgodba, ki še dodatno skali že tako motne vode okoli nastanka vohunskega središča v Salonu Kitty. Po navedbah nepodpisanega članka, ki se je 15. decembra 1949 pojavil v nemški reviji *Der Spiegel*, je obstajala še ena »Kitty«: ženska, ki je upravljala podoben bordel na Landhausgasse v avstrijski prestolnici, Dunaju. Ta ženska po imenu Kitty Schröder naj bi bila znanka načelnika policije in *SS-Sturmbannführerja* Arthurja Nebeja, ko je bil ta pred vojno napoten na Dunaj. Kitty Schröder naj bi se preselila v Berlin, kjer naj bi ji Nebe dal nalogo, »ki je bila izrednega pomena za rajh«: odpreti še en bordel na mestnem trgu Bayerischer Platz pod krinko imenitnega penziona ali gostišča.

Članek je navajal, da se je Nebe kot generalni vodja berlinske npravstvene policije še posebej zanimal za takšne ustanove. In tako kot mnogi nacistični voditelji je imel tudi sam vprašljivo spolno moralo. (Potem ko je julija 1944 oportunistično sodeloval pri bombnem napadu na Hitlerja, se je skrila na otok na berlinskem jezeru Wannsee, pa ga je zavržena ljubica izdala in ga tako obsodila na smrt.) Verjetno je, da je Nebejeva policija namerno uporabljala vohunke v drugih

bordelih poleg Salona Kitty, zato da so zbirale in posredovale informacije. Edinstvenost bordela Kitty Schmidt je bila v tem, da ga je SD »ožičil za zvok« z naj sodobnejšo prisluškovalno opremo, ki je bila takrat na voljo, in da so v njem delale posebej usposobljene vohunske strokovnjakinje SD-ja.

V naši raziskavi nam ni uspelo najti nobene sledi o »Kitty Schröder« ali njenem bordelu v Berlinu ali na Dunaju. Domnevamo, da je anonimni avtor članka v nemški reviji *Der Spiegel* namerno zakamufliral pravo Kitty Schmidt – nemara na njeno zahtevo – in se domislil izmišljene osebnosti in zgodovine. Glede na to, da je leta 1949, ko je članek izšel, Salon Kitty ponovno posloval na Giesebrechtstraße in ga je znova vodila prvotna lastnica, je bilo nemalo razlogov za to, da je prava Kitty Schmidt zagrnila tančico čez temno preteklost.

Kakšni so bili torej razlogi, zaradi katerih sta Heydrich in Schellenberg udarila po Kittyjinem salonu kot kraju za svojo vohunsko operacijo? Prvič, hiša na Giesebrechtstraße 11 je bila na zelo dobri lokaciji: tik ob glavni aveniji Kurfürstendamm, vendar v mirni in diskretni ulici, kjer noben opazovalec na »Ku'dammu« ni mogel videti tistih, ki vstopajo v hišo ali jo zapuščajo. Drugič, po uradnem nacističnem zatiranju klubov in bordelov, ki so v weimarski republiki cveteli, je bilo leta 1939 še zelo malo podobnih javnih hiš. Tretjič, domnevamo lahko, da je imela Kitty Schmidt dobre odnose z vodilnimi nacisti v režimu, glede na to, da so bili nekateri že njene redne stranke. Četrto in zadnje, če je Nordnovo pripovedovanje verodostojno, je bila Kitty Schmidt zaradi svojih »zločinov« lahka tarča za izsiljevanje in prisilo v rokah Heydricha ter Schellenberga. Kittyjine motive bomo podrobneje vzeli pod drobnogled v nadaljevanju.

V povojnih spominih, napisanih v senci njegove neizbežne smrti zaradi raka, je Walter Schellenberg priznal vlogo, ki jo je odigral:

Tako sem se lotil najema primerne hiše preko posrednika [...] Dvojne stene, sodobne prisluškovalne naprave in avtomatski prenosi so poskrbeli, da je bila vsaka beseda, izgovorjena v tem »salonu«, posneta in posredovana operativnemu štabu. Tehnično vzdrževanje so opravljali funkcionarji iz SD-ja pod prisego [tj. zapriseženi molčečnosti] in vsi zaposleni, od sobaric do natakarič, so delali za tajno službo.

Vseeno se je Schellenbergu naloga, da dejansko najde »čedne ženske«, ki bodo delale v vohunskem bordelu, zdela pod častjo. Po lastnih navedbah je, kot bomo videli, to neokusno delo naložil Naujocksu in šefu npravstvene policije Arthurju Nebeju.

V zmedeni sestavljanji nasprotujočih si dokazov je treba upoštevati še en delček. Felix Kersten, osebni zdravnik in maser Heydrichovega šefa, rajhsfirerja Heinricha Himmlerja, v povojnih spominih navaja sestanek, ki ga je imel s Heydrichom 24. februarja 1941. Maser je trdil, da ga je vodja SD-ja med njunim pogovorom povabil, naj si »ogleda«, kot se je izrazil, »elegantno hišo na Giesebrechtstraße«:

Če vas zanima – s strogo medicinskega vidika, se razume – ogled hiše na Giesebrechtstraße, vam je to vedno na voljo. Samo pokličite me. Morda vam bom celo sam vse razkazal. Lahko pridete v beli halji; to je vedno videti dobro. Tudi sam si jo bom nadel in vam asistiral.

Po Kerstnovih navedbah je Heydrich dodal sočno informacijo, da je Salon Kitty nastal v sodelovanju z rajhovskim zunanjim ministrom Joachimom von Ribbentropom:

[...] predvsem zato, da bi imel kaj ponuditi tujcem v Berlinu, ki so ga obiskovali v velikem številu. Zaenkrat je še potreboval podporo, vendar je upal, da se bo kmalu financiral sam.

Poleg tega je Kersten zapisal, da je Heydrich razmišljal, da bi morebiti ustanovili podoben kraj, ki bi bil namenjen homoseksualcem.

Heydrichova vdova Lina von Osten, ki ga je prva usmerila v kariero vodje obveščevalne službe, omenja v svojih spominih *Leben mit einem Kriegsverbrecher* (*Življenje z vojnim zločincem*) iz leta 1976 tudi Salon Kitty in njegove finance ter navaja, da prisluškovanje v bordelu ni bila nujno moževa zamisel:

Predvidevam, da se je tega domislil Walter Schellenberg. Ustanovili so javno hišo na najvišji ravni za diplomate in zaposlili elito berlinskih dam za užitke. Občasno, če ni bilo denarja, je to pokrila država. Vzpostavljena je bila obveščevalna operacija, ki je z običajnimi uradnimi sredstvi nikoli ne bi mogli zasnovati. Tudi tukaj so vgradili najsodobnejšo tehnologijo – v stene in pohištvo.

Med vsemi temi različnimi pričevanji je nekaj jasno. Vsi zbrani dokazi iz različnih virov zagotavljajo, da je bil Salon Kitty veliko več kot zgolj »legenda«, spletena iz prepleta ne navadnih govoric. Resnico o tem, kolikor jo je zdaj mogoče ugotoviti, in kontekst, v katerem je salon deloval, lahko zdaj razodenemo.